

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankturnih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 Din. za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davok posebe. Pošt. šte. rač. 11.753. Telefon 3113

Šolsko nadzorstvo

Na drugem mestu današnjega lista pri našamo resolucijo, ki jo je sprejel letošnji kongres mednarodne zveze učiteljskih organizacij v Parizu, dne 30. in 31. julija, glede načel, ki naj bodo odločilna za šolsko nadziranje in za nastavljanje šolskih nadzornikov. Kongres se je dotaknil s tem zelo važnega vprašanja, od katerega zavisi v veliki meri plodonosen napredek osnovnega šolstva.

Tudi pri nas postaja to vprašanje vedno bolj pereče, tudi mi smo še jako daleč od idealnega šolskega nadzornika, ki je lebdel pred očmi kongresistom skoraj iz vsega sveta, ko so sklepali omenjeno resolucijo.

Šolski nadzornik v prvi vrsti kot pedagoški svetovalec, ki ima, oproščen vseh upravnih poslov, dovolj časa in sposobnosti, da dela na izpolnjevanju učiteljske splošne in poklicne izobrazbe, ki daje navodila in vzpodbude za ustanavljanje poskusnih razredov, vzgojeslovnih tečajev in ki je dobil svoje mesto v prvi vrsti zaradi svojih pedagoških zmožnosti ter pozna bistvo otroka ne samo iz temeljnih teoretskih študij, temveč tudi iz lastnih izkušenj pri pouku — vse to nam doni na uho, kljub temu, da so te zahteve same ob sebi umevne, kot orientalska bajka iz tisoč in ene noči. Kdaj bodo zasijali zlasti nam Slovencem tisti zlati časi, ko se bo ta bajka izpremenila v pravo, resnično življenje? Kako se pri nas že dolga desetletja vse navdušuje in gine od neizmerne ljubezni do našega dobrega ljudstva in njegovega vsestranskega napredka!

Če pa pogledamo dela naših rodoljubov, se moramo zgroziti ob misli na bodočnost tega dobrega naroda. Naši šolski nadzorniki so preko glave zakopani v administrativnem delu ter se rešijo iz pisarn komaj za toliko časa, da v hitrici prelete šole svojega okraja. Kje naj dobe čas in voljo, da bi stali vztrajno ob strani učiteljstvu, razpravljali z vsakim posebej o možnostih njegovega vzgojnega in izobraževalnega dela. Skupno bi morala razmišljati o posebnem položaju tistega razreda ter iskati potov in sredstev, da bi se dosegel z najmanjšim individualnim in skupnim naporom največji in najboljši uspeh.

Iz lastne teoretične in praktične zakladnice bi tak vzoren šolski nadzornik prihranil zlasti mlajšemu učiteljstvu večletno laviranje in iskanje, postal bi mu zaupen poklicni tovariš in dragocen svetovalec, h kateremu bi se učiteljstvo zatekalo v vsakem času po pomoč, zaščito in nasvet. Med njima bi vladalo skladno družinsko razmerje, v katerem ni mesta za medsebojno presenečanje in prevare. Nadzornik bi prihajal na šole kot dobrodošel prijatelj, ki temeljito pozna učiteljstvo, učence in okolje, dobro poučen o vseh težkočah, s katerimi se ima boriti učiteljstvo dnevno — in tako rekoč vsako minuto svojega prizadevanja.

Kako daleč in vedno dalje smo od takega idealnega razmerja? V razmerah, ki nas obdajajo, se zdi, da ni še niti vzklilo drevo, iz katerega se bo iztesala zibelka za take nadzornike. Kako redki so, ki bi si vsaj želeli opravljati te vrste vzgojnega poslanstva med tako važnim stanom, kot je ravno učiteljski. Že željam samim, če bi se pojavile, se stavijo na pot nepremagljive ovire.

Dolga vrsta let je, ko čakamo, nestrpno čakamo, kdaj bodo stopili ob nastavljanju šolskih nadzornikov v prakso edino oziri na tako pedagoško dejavnost. Naši nadzorniki prihajajo na svoja mesta iz vseh drugih vidikov in kalkulacij, samo ne iz onih, ki bi morali priti v prvi vrsti v poštev.

Kljub temu ogromnim zgubam je naša federacija dosegla z novimi sprejemi 600.000 članov. Naš vpliv in simpatije, ki nas obdajajo, močno presegajo to število. Učitelji Avstrije, Letonske, Grčije in Bolgarije, ki so prisiljeni k molku, so ostali naši prijatelji. In med 150.000 nemškimi učitelji jih je še mnogo, ki so na tihem z nami in ki nam pišejo vsakokrat, ko popusti pritisk nanje: »Ne moremo biti pri Vas, toda v srcu smo z Vami. — Poredko smo obveščeni o Vašem delovanju. Toda, čeprav nepopolne in redke so te vesti, vendar nam vzbujajo zaupanje in nam pomagajo ohraniti upanje na naše skupne ideale.«

Poleg včlanjenih organizacij uživa naše delovanje mnoge simpatije raznih učiteljskih organizacij, ki so poslale semkaj svoje opazovalce: Kanada, Združene države, Meksiko, Brazilija, Čile, Porto-Rico, Madžarska, Turčija, Indija, Avstralija, Kina, a mnoge druge, ki ne morejo biti na našem kongresu zastopane, so nam poslale pozdrave.

Težnje učiteljstva vsega sveta s kongresa Mednarodne zveze učiteljskih organizacij

V Parizu je imela 30. in 31. julija 1937. svoj kongres Mednarodna zveza učiteljskih organizacij, katere član je tudi Jugoslovensko učiteljsko združenje. Na tem kongresu je zastopal JUU tov. Danilo Milanović, znani delavec v naši stanovski organizaciji.

Poleg raznih poročil in volitev sta bila na dnevnem redu tudi dva važna referata: 1. Sodelovanje učiteljstva in prosvetnih uprav pri izvenškolskem delu. 2. Inšpekcija in pedagoško nadzorstvo v javnih in privatnih šolah. Vršila se je tudi debata o vprašanju vzgoje za Društvo narodov v šoli.

Nagovor generalnega tajnika Dumasa.

Takoj ob otvoritvi kongresa je imel generalni tajnik g. Dumas sledeči nagovor:

Pred 10 leti, ko je bila Zveza ustanovljena, se je pričela gospodarska kriza, nastala iz preobilice bogastev, ki jih ni bilo mogoče racionalno porazdeliti in iz bremen zadnje, na kredit vodene vojne. Toda ta kriza se je komaj opazala.

Upanje se je vzbudilo v ljudeh in bratsko so se sprožile roke preko meja. Po Društvu narodov, so kot po vsaki novi prido-bitvi, udrihali javni dobičkarji in izkoriščanci, toda kljub temu zabavljanju je trdno stalo. Bolje je bilo zanj biti grajana nego dušiti se pod težo lastnega nezaupanja. Takrat je še obstajalo zaupanje v dobro voljo, svet na novo zgraditi. V Krollovi operi so si v polnem zaupanju podali roke zastopniki učiteljstva vseh evropskih držav z nekaj tisoči nemških učiteljev.

Toda že tedaj je nepričakovano, vprav ostudno grozila senca diktature. Kljub temu, da je svet že bolehal na podtalnem sovraštvu in zatrti revščini, vendar je izgledalo, da so podani najboljši pogoji za ustanovitev Mednarodne zveze učiteljskih organizacij.

Že prvi dan so bili splošni vtisi tako soglasni, da se je francosko in nemško učiteljstvo sporazumelo brez težav in iz njihove medsebojne dobre volje je nastala mednarodna učiteljska zveza.

Od tedaj se je leto za letom bolj razširjala podtalna bolezen: revščina brezposelnosti je demoralizirala mase, predvsem pa mladino, ki ni videla nikake bodočnosti in ni mogla imeti nikakega upanja. Nastopili so pustolovci in obljubljali vsakdanji kruh takrat, ko je bil ta zelo redek. Našuntali so ljudi k nasiljem napram dozdevno odgovornim. In celi narodi, ki so človeštvu prinašali kulturo, so se zgubili v neki mistiki, se odrekli svobodi in so postali slepi sluge nasilja in sovraštva; njihova domovina je postala ogromna vojašnica, in meje so postale celo za duha neprehodne, narodno čustvo se je spremenilo v zaničevanje sosednjih narodov. Kritičnega duha se je potepalo, s pravico se je norčevalo in zanikalo se je vse oblike in moči človeškega duha, medtem ko se je poveljevalo najnižje instinkte brutalnosti in nasilja.

In današnji svet si je kljub mogočnemu razvoju prometnih sredstev utrdil zidove in ovire, ki ločijo posamezne narode, s čimer se otežkoča vsako naravno napredovanje človeka do človeka in se uvaja neka avtarkija narodov, ki more biti le začetek skupnega samomora.

V tej tragični situaciji nadaljuje Mednarodna zveza učiteljskih organizacij (M. Z. U. O.) svoje delovanje, dasi je imela vse proti sebi: svojo slabost, pomanjkanje denarja in tudi svoje poštenje in čast ter svojo željo, dvigniti se nad vsa nasilja. Njen prvotni smoter: skupno delo za svetovni mir in obrambo šole in vzgoje, je ostal še vedno njena vodilna smer. Kljub svetovni krizi je začela M. Z. U. O. naraščati. Danes šteje 31 narodnih učiteljskih organizacij, bilo bi jih celo 37, če šestim ne bi bilo po diktaturah članstvo prepovedano.

S silo se organizacije lahko razpuščajo, in nas se je na ta način oropalo 180.000 članov. Naša federacija ima pa kljub temu kot prej pravico, razširjati njihovo mišljenje in objavljati njihove proteste.

Kljub temu ogromnim zgubam je naša federacija dosegla z novimi sprejemi 600.000 članov. Naš vpliv in simpatije, ki nas obdajajo, močno presegajo to število. Učitelji Avstrije, Letonske, Grčije in Bolgarije, ki so prisiljeni k molku, so ostali naši prijatelji. In med 150.000 nemškimi učitelji jih je še mnogo, ki so na tihem z nami in ki nam pišejo vsakokrat, ko popusti pritisk nanje: »Ne moremo biti pri Vas, toda v srcu smo z Vami. — Poredko smo obveščeni o Vašem delovanju. Toda, čeprav nepopolne in redke so te vesti, vendar nam vzbujajo zaupanje in nam pomagajo ohraniti upanje na naše skupne ideale.«

Poleg včlanjenih organizacij uživa naše delovanje mnoge simpatije raznih učiteljskih organizacij, ki so poslale semkaj svoje opazovalce: Kanada, Združene države, Meksiko, Brazilija, Čile, Porto-Rico, Madžarska, Turčija, Indija, Avstralija, Kina, a mnoge druge, ki ne morejo biti na našem kongresu zastopane, so nam poslale pozdrave.

Ves svet je tu zastopan in mi stopamo univerzalnosti nasproti.

Avtoriteta in življenjska sposobnost federacije se je pokazala tudi pri krasnem uspehu kongresa za ljudsko vzgojo v Parizu. Ta kongres ni samo delo francoskega učiteljskega sindikata, marveč je delo in zamisel M. Z. U. O., kateri gre zahvala, da so se zbrali ne samo udeleženci kongresa, marveč prijatelji, združeni v medsebojnih simpatijah. Mednarodna zveza učiteljskih organizacij predstavlja namreč veliko prijateljstvo in pariški kongres je bil izraz tega prijateljstva.

Nadaljnji dokaz moči naše federacije je naše stališče napram Španiji. Lojalnost in poštenje, nobenega izmikanja, ampak tudi nikakih obljub, ki se ne morejo izpolniti. Če bi se naša federacija pustila voditi po političnih motivih, tedaj bi imel španski problem za posledico osnovna nesoglasja. Ker smo pa gledali na problem s strogo človeškega gledišča, smo rekli: Učitelji branimo žrtve, branimo otroke in se brigamo za nje. Komaj smo to sporočili našim kolegom v različnih državah, že smo prejeli denarne vsote nad 400.000 frankov. Duh solidarnosti se ne meri na ostrini napovedi, marveč se meri na tej velikopotezni spontanosti. Besede zaležejo le tedaj, če jim slede dejanja. Prav zaradi tega je to dejanje dokazalo trdnost in moč federacije.

Okrepljena z opazovanji v preteklosti in s težkočami, ki smo jih morali premagati, hočemo, da hodi federacija še nadalje po svoji poti do smotra, pa naj jo zadržujejo kakršne koli ovire in težkoče.

Na tem po viharjih ogroženem in dvomih zatemnjenem svetu je naša federacija luč, ki razsvetljuje temo.

Ko so podali razni delegati svoja poročila, je prečital tajnik M. Z. U. O. g. Lapiere svoj referat o sodelovanju učiteljstva in prosvetnih uprav v izvenškolskem delu. Po temeljiti debati je bila soglasno sprejeta sledeča

resolucija:

Učiteljstvo se je z navdušenjem odzvalo vsem nanj naslovljenim prošnjam, prilagoditi svoje šolsko delovanje stalno naraščajočim socialnim potrebam.

Vsemu pa učiteljstvo predpostavlja čast svoje funkcije in odklanja vsako tendenco, ki stremi za tem, da bi postalo obligatno udeleževanje, ki ga je prostovoljno sprejelo.

Ker občuti potrebo, dvigati ljudsko izobrazbo, zato se udeležuje izven šole. Za vsako državo pa zahteva uvedbo vzgojnega načrta, ki omogoča mladini in odraslim nadaljnjo izobrazbo.

Učitelji se zanimajo za socialne razmere otrok in so zaradi tega pripravljene sodelovati pri vseh prizadevanjih, ki gredo za tem, da bi zboljšali položaj, higieno in zdravje otroka. Zavedajo se pomanjkanja in nedostatkov socialne in zdravstvene službe v šolah, in zahtevajo za vse otroke pravico do zdravega življenja, in smatrajo za nujno potrebno načrtno organizacijo zdravstvene in socialne službe v šolah.

Čeprav je učitelj že po tradiciji v raznih državah svetovalec za lokalno upravno življenje, vendar ne sme to delo pod nobenim

Naše šolstvo

Poročilo načelnika prosvetnega oddelka v banskem svetu

Načelnik prosv. oddelka g. dr. Lovro Sušnik je poročal v banskem svetu o stanju in razvoju poslov prosvetnega oddelka.

Ljudske šole.

Po stanju z dne 1. novembra 1937, je v banovini 860 ljudskih šol, med njimi 13 zasebnih, to je prav toliko kot lani. Otroških vrtec je 54, med njimi 10 zasebnih, zavetišč pa 19, med njimi 11 zasebnih. Ustanovljenih, a ne odprtih je 13 ljudskih šol. Vsega skupaj je v banovini 946 ljudskošolskih in sorodnih edinic.

Na ljudskih šolah je 3355 temeljnih in 743 vzporednih oddelkov. Med temi je specialnih za slepce, gluhome in manj nadarjene otroke 30 oddelkov, šolske postaje in ambulante šole imajo skupaj 28 oddelkov, zasilne šole 10, manjšinske šole z nemškim učnim jezikom 33 oddelkov, z madžarskim učnim jezikom 4 oddelke, otroški vrtci imajo 77 oddelkov in zavetišča 26 oddelkov. V tekočem letu je bilo ustanovljenih 75 novih oddelkov. Vse ljudske šole imajo 2816 učilnic, v privatnih poslopih jih je 143, manjka jih pa 1282. V nekaterih učilnicah imajo pouk kar po trije oddelki. Šolsko delo močno ovira pomanjkanje učilnic.

V banovini je na ljudskih šolah 1536 učiteljev in 2669 učiteljic, skupaj 4205 učnih oseb, to je za 85 več kot lani. Med temi je

VSEBINA:

Šolsko nadzorstvo.

Težnje učiteljstva vsega sveta.

Naše šolstvo.

Razprava o našem šolstvu v banskem svetu. Kritika, ki ni kritika.

Odlomek o slovenski mladinski literaturi.

UČITELJSKI POKRET: »Prosveta«, Haloze in mi.

Splošne vesti. — Učiteljska tiskarna. — Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU. — Učiteljski pravnik. — Naša gospodarska organizacija. — Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU.

pogojem postati prisilno, in učitelju mora ostati osebna svoboda in ugled njegove funkcije, ne glede na to, če se tega dela loti ali ga pa odkloni.

V prizadevanju po nadaljnji samozobrazbi in prizadevanju dvigati duševno življenje v družbi, katere središče je šola, se bodo trudili dvigati tehnične in moralne kvalitete vsakega posameznika ter pripraviti red, ki bo zgrajen na respektiranju individualne svobode, čuta pravičnosti in volje po miru vseh narodov.

Ko je podal generalni tajnik poročilo o inšpekciji in pedagoškem nadzorstvu, je sprejel kongres k tej temi sledečo

resolucijo:

1. Kongres Mednarodne zveze učiteljskih organizacij je mišljenja, da bi moral biti šolski nadzornik v prvi vrsti pedagoški svetovalec.

V tem svojstvu naj bi informiral, dajal nasvete in pobude, ne da bi predpisoval kak določen sistem.

2. Želeti bi bilo, da bi bil šolski nadzornik oproščen upravnega dela, ker grozi to okupirati ves njegov čas, na škodo njegovega pedagoškega udeleževanja.

3. Želeti bi bilo, da šolski nadzornik pripomore učiteljstvu k spopolnjevanju njegove splošne in poklicne izobrazbe. Predvsem ne bo preokračen delokrog šolskega nadzornika, če spodbuja učiteljstvo k snovanju poskusnih razredov, prirejanju vzgojeslovnih tednov in uporabljanju izsledkov praktične psihologije pri pouku.

4. Prav tako je želiti, da ima šolski nadzornik pred svojim imenovanjem nekaj let učiteljske službe ter da si pridobi nadzorniško mesto v prvi vrsti na osnovi svojih pedagoških sposobnosti, da pozna iz lastnih izkušenj pouk, ki ga ima nadzorovati in da mu je bistvo otroka znano ne samo iz temeljnih teoretskih študij, marveč iz lastne prakse pri šolskem pouku.

5. Nujno je potrebno, da pripade privatne šole pod isto nadzorništvo kot javne.

Prihodnji dan je bil posvečen vprašanju vzgoje za Društvo narodov v šoli. Ker je bilo že prej določeno, da se o tem vprašanju ne bo sklepalo, se je vršila samo debata in se je prišlo do zaključka, da se učiteljstvo ne more zadovoljiti samo z akademskim raspravljanjem o tem vprašanju.

16 kontraktualnih in 44 dnevničarjev. S šol je dodeljenih banki upravi 44 učnih oseb. Vsega skupaj je dodeljenih s šol 199 oseb. Če prištejemo k tem 199 učnim močem še 59 učiteljic ročnih del, 26 državnih veroučiteljic, 34 strok. učiteljic za srbohrvaščino, petje in telovadbo, 10 upraviteljic, ki nimajo oddelka, 6 nadštevilnih in 24 učnih oseb, ki so na bolezenskem dopustu do upokojitve, to je skupno 159 učnih moči, vidimo, da je 358 učnih oseb brez oddelka. Če to učiteljstvo odštejemo od skupnega števila, vidimo, da poučuje v oddelkih 3847 učnih oseb. Ker pa je na šolah 4098 oddelkov, v oddelkih pa poučuje le 3847 učnih oseb, manjka 251 oddelkovnih učiteljic.

Za sprejem v službo pa še prosi 93 abiturientov in 362 abiturientk. Ena kandidatinja je še iz l. 1932., največ brezposelnih je iz l. 1935.

V letošnjem letu je bilo poleg 17 reaktiviranih učiteljev in učiteljic sprejetih v drž. službo 275 kandidatov in kandidatk. Premestitev po prošnji je bilo 350, po službeni potrebi pa 14. Ostavko na državno službo je podalo 18 učnih oseb, odpuščenih je bilo 8, umrlo jih je 31, upokojenih pa je bilo 121. Skupaj je odpadlo 178 oseb. V dnevničarsko službo je bilo sprejetih 16 abiturientov in abiturientk, prav toliko pa je bilo iz dnevničar-

Razprava o našem šolstvu v banskem svetu

Na letošnjem zasedanju banskega sveta je bilo tudi precej govora o našem šolstvu. Iz poročila, ki ga je o tem priobčil »Slovenec« od 18. februarja, posnemamo samo sledeče odstavke, ki se tičejo šolstva in učiteljstva.

ske službe odpuščenih, ker so bili sprejeti v drž. službo. Vseh dnevičarskih mest je 44. Če bi zasedli 251 praznih oddelkov in po potrebi delili vsaj 100 oddelkov in če bi se upokojilo vsaj 100 učiteljev, ki imajo polna leta, bi dobili potrebno število praznih mest za vse, ki čakajo na službo. Učiteljskega naraščaja torej ni preveč, kreditov je premalo. Ker v prihodnjih dveh letih ne bo novega naraščaja in ker so sedanji trije letniki malo-številni, bi utegnili čez nekaj let učiteljskega naraščaja pri nas zopet primanjkovati.

V tekočem proračunskem letu je bilo prenešenih precej učiteljev in učiteljic, večinoma po svoji prošnji.

Ob začetku šolskega leta je bilo v ljudskih šolah 93.615 učencev in 92.208 učenk, skupaj 185.823 otrok. Od teh je Jugoslovancev 182.970, Nemcev 2149, Madžarov 596, drugih narodnosti pa 108. Število učencev se je povečalo za 2144 otrok. V enem oddelku je povprečno 40 otrok.

Pri šolskem delu in pouku se je učiteljstvo predvsem pečalo z vprašanjem, kako uveljaviti v praksi zahteve delovne šole. V banovini je 35 šolskih okrajev, torej 6 več kot lani. Prosvetni oddelek je opozarjal učiteljstvo z okrožnicami na socialno delovanje med narodom, na enotno pozdravljanje v šoli itd.

V šolskem letu 1936./37. je bilo ukinjenih zaradi premajhnega števila učencev 5 nemških oddelkov. Število nemške manjšine se stalno znižuje in je bilo v preteklem šolskem letu za 251 učencev manjše kot v predlanskem letu. Vseh manjšinskih oddelkov je 37 s 1413 učenci.

Pregled šolskih poslopij kaže, da je v banovini 859 šolskih poslopij, od katerih je 197 v prav dobrem stanju, 424 v dobrem stanju, ostala so pa slaba ali šolsko-higieničnim predpisom neustrezajoča.

V proračunskem letu 1937./38. znašajo šolski proračuni za banovino 15.450.000 din, za podeželske občine 7.332.024 din, za avtonomna mesta 5.519.566 din, skupaj 28.301.590 din. V primeri za proračunsko leto 1936./37. so narasli izdatki za ljudsko šolstvo v dravski banovini za 3.778.440 din.

Banovina vzdržuje gluhozemnico v Ljubljani, deško vzgajališče na Selu pri Ljubljani, zavod za slepe v Kočevju in krije stvarne potrebščine pomožnih šol v Ljubljani in Mariboru. V ljubljanski gluhozemnici je 125 otrok. Nad polovico prosilcev je bilo odklonjenih zaradi pomanjkanja prostora. V deškem vzgajališču na Selu je bilo samo 80 nedoletnikov, dasi je prostora v zavodu za 150 gojencev.

Za božičnice je bilo 199.950 din izdatkov. Obstojta 70 šolskih kuhinj, 66 kuhinjam je bila razdeljena podpora v višini 37.000 din. 17 dijaških kuhinj je sprejelo 49.900 din.

Meščanske šole.

V banovini je 38 državnih in 8 zasebnih, skupaj 46 meščanskih šol, ki imajo skupaj 271 oddelkov. V državnih meščanskih šolah je bilo 8495 učencev in učenk, na zasebnih pa 1419 učenk. Število učencev na državnih šolah je letos za 447 večji kot lani, na zasebnih šolah pa je ostalo neizpremenjeno. Na meščanskih šolah je še vedno precejšnje pomanjkanje učiteljstva. Na mnogih meščanskih šolah so šolski prostori slabi. Za najnujnejša popravila bi potrebovale šole okrog 13 milijonov din. Stroški za stvarne potrebščine in vzdrževanje vseh meščanskih šol znašajo okrog 2.500.000 din. Banovina prispeva samo 300.000 din. Nove meščanske šole se nameravajo ustanoviti v Konjicah, Kranju, Kamniku in Senvnici. Potrebna bi bila iz narodnostnih ozirov meščanska šola v Gornji Radgoni.

Srednje in strokovne šole

Postopno se je ukinil 6. razred na realni gimnaziji v Kočevju in 3. razred mestne ženske realne gimnazije v Ljubljani. S šolskim letom 1938./39. se odpre zopet popolna realna gimnazija v Kočevju. Državna realna gimnazija v Murski Soboti se pretvarja v popolno. Samoupravna gimnazija v Murski Soboti obstoja letos iz šestega in sedmega razreda. Otvorjena je bila državna nepopolna mešana državna realna gimnazija v Mariboru.

Tako imamo v sedanjem šolskem letu 14 državnih srednjih šol, in sicer 10 popolnih, eno s šestimi razredi v Kočevju, eno s petimi razredi v Murski Soboti, eno s tremi razredi, to je ženska realna gimnazija v Ljubljani, in novo realno gimnazijo v Mariboru s štirimi razredi. Na teh zavodih se je vpisalo v 266 oddelkih 7617 dijakov in 3625 dijakinj, skupno 11.242 srednješolcev in srednješolk.

V primeri z lanskim letom je obisk porasel za 436 dijakov in 270 dijakinj. Na oddelek pride povprečno 42 učencev.

Na štirih nedržavnih srednjih šolah je v 31 oddelkih 395 učencev in 735 učenk, skupno 1130. En oddelek je več kot lani, učencev in učenk je 50 manj. Na vseh srednjih šolah v banovini je tedaj vpisanih 8012 učencev in 4360 učenk, skupno 12.372.

Na državnih srednjih šolah potrebujemo za znanstvene predmete brez verouka 16 učiteljev, 2 učitelja večine, 6 honorarnih vero- učiteljev in 8 honorarnih učiteljic za večšine.

V prvi razred obeh državnih učiteljišč se je smelo letos vpisati 20 učencev in 10 učenk. Na obeh šolah je 109 učencev in 61 učenk, skupno 170. Učencev je 30 manj kot lani.

Kar se tiče strokovne šole, so v ožji zvezi s prosvetnim oddelkom gospodinjske šole, teh je 6, in sicer privatna višja gospodinjska šola dr. Kreka v Šiški ter gospodinjska šola za gostinčarske gospodinje v Ljubljani, samoupravna mestna gospodinjska šola »Mladika« v Ljubljani in dekliški zavod »Vesna« v Mariboru ter gospodinjski šoli v Trbovljah in Jesenicah.

Na letošnjem zasedanju banskega sveta je bilo tudi precej govora o našem šolstvu. Iz poročila, ki ga je o tem priobčil »Slovenec« od 18. februarja, posnemamo samo sledeče odstavke, ki se tičejo šolstva in učiteljstva.

Bajlec Franc, Murska Sobota: Odkar ta država stoji, pri nas še ni bila zgrajena niti ena ne ljudska ne srednja šola iz državnih sredstev. V Belgradu je bilo v zadnjih štirih letih zgrajenih pet novih gimnazij, vse zgolj iz državnih sredstev, da ima danes Belgrad sam več srednjih šol, kakor vsa Slovenija. V Belgradu imajo tudi 20 profesorjev samo zato, da nadomeščajo odsotne in obolele, pri nas pa tako bridko primanjkuje redno nastavljenih učnih moči. Ne moremo se ubraniti vtisa, da za tem tiči neki namen. V Belgradu slutimo strujo, ki ne more prenesti našega prosvetnega razvoja, zato nas skuša pahnuti na pot nazadovanja. Od centralizacije učnih knjig in učil imamo samo kulturno škodo, ker se te izdaje ne ozirajo na slovenske narodne in zgodovinske posebnosti in večkrat surovo žalijo naše narodno in versko čutenje.

Nujno potrebno je za uspeh našega šolstva in za resnično enakopravnost, da se nekaj kompetenc prenese iz ministrstev na bansko upravo.

Obširneje je govoril o breznarodnosti precejšnjega dela tamošnjega učiteljstva, ki prav vsled svoje čudne usmerjenosti ne najde stika z ljudstvom. Pozabijo se namreč besede blagopokojnega kralja, da samo dober Slovenec, dober Hrvat ali dober Srb more biti dober Jugoslovčan.

Ob koncu svojih izvajanj je predložil sledečo resolucijo, ki jo je banski svet z odobravanjem sprejel:

Banski svet dravske banovine, zbran na svojem IX. rednem zasedanju v Ljubljani, naproša gospoda bana, naj pri kraljevski vladi v Belgradu izposluje čimprejšnjo decentralizacijo prosvetne uprave v sledečem:

1. Ker nameščanje, premeščanje in dodeljevanje učnih moči iz Belgrada povzroča ob nedovoljnem poznavanju krajevnih prosvetnih potreb razvoju slovenskega šolstva in splošne slovenske prosvete silne neprilike, naj to opravlja v okviru proračunskih možnosti ban.

2. Učene načrte za slovensko ozemlje naj ban prilagodi in v okviru obstoječih zakonov slovenskim posebnim narodnim, zgodovinskim in kulturnim razmeram; na tem ozemlju naj bo šolski pouk po načrtih, ki jih izdela ban.

3. Vsaka monopolizacija šolskih knjig, učil in šolskih potrebščin naj se z ozirom na posebne razmere dravske banovine na njenem teritoriju, kolikor se je uvajala, ukine, oziroma se ne uvede.

4. Kr. vlada naj da vsa potrebna sredstva na razpolago, da se dopolnijo in zasedejo prazna učiteljska mesta na vseh šolah dravske banovine.

5. Za izvedbo gornjih zahtev in želja naj kraljeva vlada poskrbi dovolj kreditov. Dovolj kreditov naj poslej prejema tudi univerza v Ljubljani, katere razmah je omejen vprav zaradi pomanjkanja drž. dotacij.

Vesjenjak Ivan (Košaki-Ptuj) govori o potrebi, da se ljudske in meščanske šole prilagodijo razmeram in zahtevam kraja, da bodo praktične. V vse naše šolstvo je treba uvesti več Slomškovega duha, katerega delo in vzgojne metode je svoj čas odobrila in pohvalila celo akademija v Peterburgu (sedaj Leningrad). Zveza med učiteljstvom in ljud-

stvom bo vzpostavljena šele takrat, kadar se bo učiteljstvo približalo mišljenju in pojmovanju ljudstva.

Za učitelje in profesorje, ki so bili v letih 1931—32 reducirani, pa zahteva, da se ponovno nastavijo in da se jim štejejo vsa ta vmesna leta, da se razveljavijo vse takratne uradne ocene, ker so krivične in protizakonite. Čut pravičnosti in zaupanja v zakonodajo zahteva »restitutio ad integrum«.

Tovšak Ivan (Št. Ilj - Slovenj Gradec) razpravlja o problemu poročenega učiteljstva in pravi, da bi bilo samskim vsekakor treba dati boljšo plačo, ker jih sedanja v materialnem stanju preveč loči od poročenih, zlasti tam, kjer oba poučujeta in imata oba plačo. Naša naravna zahteva je tudi, da je treba katoliškim otrokom dati katoliškega učitelja.

Dr. Vidic Franc (Kamnik) se čudi, da morejo nekateri tako mirno govoriti o napredku državnega gospodarstva, ki bo, kakor pričakujejo, ob koncu leta pokazalo eno milijardo din perbitka, pri nas je pa blizu 500 učnih moči brez posla, celo od l. 1932, ker ni denarja, da bi jih nastavili. V šolski upravi naj bo več smotrenosti, da pouka sredi leta ne bodo motile razne prestavitve in izmenjavne osebe.

Kranjc Jakob (Begunje-Logatec) govori o potrebi večjega sodelovanja podeželskega učiteljstva z ljudstvom, ker je večkrat duhovnik edini izvenšolski prosvetni delavec. Tudi radio naj bo laže dostopen ljudstvu, da bo mogel opravljati ves svoj kulturni namen.

Planina Lovro (Škofja Loka) podrobneje govori o šolah v Lučnah in Javorju, kjer je 120 otrok, pa ena sama učna moč. Med učiteljstvom je tudi nekaj čudnih tipov, ki ne dajejo dobrega zgleda, ne glede treznosti, ne glede lepega obnašanja in spoštljivega vedenja do ljudstva.

Škrabec Stanko (Ribnica-Kočevje) pravi, naj knjige za šolske knjižice izbira poseben odbor, ker danes otroci dobe včasih iz njih čtivo, ki za nje ni prav nič primerno, ki ne pospešuje ne izobrazbe, ne srčne plemenitosti.

Janez Brodar. Nekateri šole v kranjskem okraju so premahne.

Anžič (Krško) govori o pomanjkanju in slabem stanju šolskih poslopij v svojem okraju. Krajevni šolski odbori naj dobe več pravice pri sestavljanju proračunov. Meščanska šola v Krškem naj se spremeni v nižjo gimnazijo. Šolska spričevala za ljudske šole naj bodo kolkovine prosta. V Radečah naj se osnuje meščanska šola.

Josip Tratnik je naglašal, da je mati slovenskega šolstva katoliška cerkev. Danes pa se dogaja, da zastopnik katoliške cerkve v krajevnih šolskih odborih nima prostora. Mladina se mora po ljudski šoli uvrstiti v prosvetna društva, ker nima druge institucije, ki bi za njo skrbela in zato naj ta društva banovina podpre. Meščanske šole naj se specializirajo.

Alojzij Janžekovič (okraj Ptuj). Na deželi naj se športu na šolah ne daje toliko važnosti. Učitelji naj obiskujejo službe božje že zaradi dobrega zgleda otrokom. Država naj prevzame plačilo kuriva za učitelje.

Jurij Kugovnik (Dravograd). Zahteva višje postavke za obmejno šolstvo. Šole je treba zlasti v dravograjskem okraju povečati. Učiteljstvo naj se v zvezi z duhovščino prilagodi željam in verskim nazorom naroda.

Kuder (okraj Celje) naglašata potrebo novih ljudskih šol v celjskem okraju.

Kritika, ki ni kritika

Ena izmed največjih kulturnih pridobitev, ki jih je človeštvo doseglo v bojih za demokracijo, je nedvomno svobodna kritika. Toda demokratske svobosčine zahtevajo tudi demokratske ljudi, take ljudi, ki se zavedajo, da materialne in kulturne pridobitve demokracije ne smejo služiti samo poindencem, temveč skupnosti. Čim se torej kaka demokratska svobosčina izrablja v namenu, koristi samo posamezniku ali določeni manjšini ljudske skupnosti, je izgubila svoj demokratski značaj. Postala je samo grobo sredstvo, ki ga uporabljajo za več ali manj nečedne namene individuev, ki so jim potrebe in cilji določene skupnosti deveta briga, čeprav so sami udje tega kolektiva.

Tako je tudi s kritiko. O namenu kritike na tem mestu nočem izgubljati besed. Pribijemo naj samo to, da mora biti predvsem resna in konstruktivna. Taka kritika koristi skupnosti in torej sodi v okvir demokratskih načel. Neresna in destruktivna kritika nujno odpade iz tega okvira, ker lahko koristi samo posameznikom, ki hočejo svojo voljo in namene uveljaviti na račun kolektiva. Izhajajoč iz tega stališča moremo samo ugotoviti, da je tudi naši organizaciji in vsem njenim ustanovam resna in konstruktivna kritika življenjsko potrebna.

Toda...

Prav blizu so nam še časi, ko so nekateri ljudje, stoječi izven kroga naše organizacije, hoteli z zlohotnimi namigavanji in zaplotniškim ovadstvom onemogočiti delo in poslanstvo Mladinske Maticе. Kakor je sramota za vsak kulturni narod — med katere se do sedaj štejejo tudi Slovenci — če se v njegovi sredini najdejo ljudje, ki hočejo iz samih osebnih razlogov uničiti kakršno koli kulturno institucijo, taka, ali še večja bi bila sramota za organizacijo, ki bi dopustila, da se z neresno in destruktivno kritiko omajajo temelji kake njene ustanove. Nikoli ne bi izprego-

rizarala je slovensko slikarstvo in ima v slovenski zgodovini največ zaslug za umetniško in estetsko vzgojo širokih plasti slovenskega delovnega ljudstva. Vse, kar je bilo prej storjenega v tem pravcu, je bilo omejeno na poindence.

Toda pustimo kulturno misijo MM. Tisti »materialist«, ki se jim ta misija ne zdi važna, ali ji pripisujejo sekundaren pomen, bi lahko povedali, da je MM tudi v finančnem oziru najaktivnejša ustanova v okviru naše sekcije. Pomislijo naj nadalje, kaj pomeni za Učiteljsko tiskarno tiskanje edicij MM. Energično se ob teh ugotovitvah vsiljuje vprašanje, kdo nosi zasluge za te uspehe.

Prvi odgovor: Slovensko učiteljstvo. Vsaj njega večji del. Učiteljstvo vrši med mladino in starši agitacijo za MM za ceno lastnih moralnih in večkrat tudi gmotnih žrtev. Zato ima članstvo, kakor smo že uvodoma omenili, polno pravico, da pove svoje želje, nasvete in ugovore glede MM. Za vse to se mu nudi dovolj prilike na zborovanjih, na predsedniških zborih, banovinskih skupščinah in v stanovskem tisku. Odbor MM je hvaležen za vsak dober nasvet in vsako upravičeno željo. Ti motivi so imeli za posledico ustanovitev posvetovalnega odbora pri MM na lanski banovinski skupščini. Najtopleje je ta odbor pozdravil urednik tov. Ribičič in opozoril na njegovo važnost. Naloga članov tega odbora je, da med letom zbirajo nasvete, želje in kritike, ki jih članstvo izreka glede edicij MM in da jih na prihodnji banovinski skupščini sporoče glavnemu odboru MM. Tako si je slovensko učiteljstvo na najdiscipliniranejši način zagotovilo svoj vpliv na delovanje MM.

Drugi odgovor: Urednik tov. J. Ribičič. Njegovim literarnim, organizatoričnim in uredniškim zmožnostim se moramo zahvaliti, da je »Naš rod« dosegel tako visoko umetniško stopnjo. Gotovo je, da nam te njegove sposobnosti zavidajo vsa druga slična podjetja. Ribičič je eden tistih redkih slovenskih književnikov, ki se je ves posvetil naši mladinski literaturi, posebno oni za najmlajše. Kako se je uveljavil v tej panogi književnosti, dokazujejo suha dejstva: knjiga »Mihec in Jakec« je izšla že v tretji izdaji, knjigo »Palčki« je MM razprodala v treh tednih.

Preko vseh teh suhih dejstev — da ne govorim o srčni kulturi, ki je potrebna vsakemu kritiku — so šli nekateri tovariši, ki so v tekočem šolskem letu otvorili kritiko MM in Ribičičevega dela.

Konkretno: Ze v začetku šol. leta se je neko sresko društvo pritožilo na sekciji, da se v »Našem rodu« zapostavljajo štajerski pisatelji pred kranjskimi. Na celjskem predsedniškem zboru je urednik tov. Ribičič dokazal, da to ni res in da v »Našem rodu« celo prevladujejo štajerski pisatelji. Dovolj žalostno je že samo dejstvo, da išče kritika »realne« osnove v lokalnem patriotizmu. Tako daleč se spozabi samo oni, ki se še danes ni mogel osvoboditi znane »kranjske fovišije« in čigar obzorje se neha ob plotu domačega zelnika. Še žalostneje pa je, ker v omenjenem dopisu grozi društvo sekciji, da bodo zaradi tega »zapostavljeni« pisatelji osnovali svoj list, ki ga bo društvo podprlo in opustilo agitacijo za MM. Koliko je taka izjava v skladu s stanovsko moralno in stanovsko disciplino ter interesi organizacije, naj presodijo vsi tisti, ki mislijo objektivno. Moje skromno mnenje je, da bi na celjskem zboru, potem ko je Ribičič ugotovil resnico, moral vstati zastopnik prizadetega društva in izjaviti: »Hvala za pojasnilo! Obvestil bom članstvo.« Tega ni storil. Modrost je lepa čednost.

V času, ko je zasedal literarni odsek MM, da preceni in konkurenco poslana dela, so tovariši, ki zagovarjajo »ignorirane« pisatelje (— nekoliko težko mi je o teh govoriti v množini!) — izpremenili taktiko. Povzpeli so se do duhovite trditve, da je v »Našem rodu« preveč Ribičičevih prispevkov in da so prebogato ilustrirani, Torej ne kvaliteta, temveč kakršna koli raznovrstnost avtorjev naj bo merilo za umetniško višino določene revije. Po mnenju teh kritikov naj bi tedaj urednik uvrstil v list vsako skrpučalo, samo svojih prispevkov ne, čeprav ima zanje tradicionalno priznanje čitačje publike (= otrok) in objektivne literarne kritike. Sicer pa omejena zahteva »kritikov« ne drži, ker bi lahko videli, da je Ribičič poleg svojih prispevkov uvrstil v rubriko »Cicibanov rod« tudi prispevke Anice Černejeve, Franceta Bevka, Utve, Ksenije Prunkove, Karla široka, Mirka Kundiča, Cvetka Golarja in poleg drugih celo R. Moharja, Zakaj? Iz enostavnega vzroka, ker so mu jih poslali in če so imeli umetniško vrednost. Kadar prispevko za to rubriko ni imel na razpolago (— in to se je zgodilo v večini primerov —), kadar ti prispevki niso imeli umetniške vrednosti, tedaj jih je pač moral napisati sam.

Glede ilustracij pa sledeče: Čim mlajši je bralec, tem bogatejša mora biti ilustrirana njegova lektira. Ta zahteva je utemeljena v moderni psihologiji in didaktiki, kar so »kritiki« po vsem videzu pozabili. Nerodna reč! Drugič bo treba nekoliko več previdnosti. Anonimna gonja je šla tako daleč, da je Ribičič umaknil dvoje svojih del iz letošnjega konkurza, ko sta bili že nagrajeni. Komu je to koristilo? Mladinski matici, ki je prišla ob eno ali dve kvalitetni deli, ki lahko danes ali jutri prineseta kaki drugi založbi renomé in dobiček? Ali je koristilo tistim »ignoriranim« piscem, ki jim niti njihov zastopnik v literarnem odseku ni mogel priznati umetniške kvalitete njihovih rokopisov.

Sicer pa: lahko in smiselno je odgovorjati na stvarno kritiko. Za neresno zaplotništvo je dovolj, če sem ga pokazal v pravi luči. Druga namena nisem imel. Navedel sem samo dejstva v razmišljanje onim, ki jim

Naročajte pri UPZ glasbeno edicijo „MATERINSKI DAN“

je usoda MM res pri srcu in ki jo hočejo z resno in konstruktivno kritiko povesti k novim zmagam.

H koncu še štiri stavke: To, kar sem napisal, je moje osebno mnenje. Tov. Ribičič

ne potrebuje advokatov. Zagovarja ga njegovo delo in njegovi uspehi. Če kdo misli, da s tem člankom zasledujem kake osebne namene, naj mi to dokaže v »Učit. tovarišus«. Hudales Oskar.

Odlomek o slovenski mladinski literaturi

Založba in publikacije „Mladinske matice“ v Ljubljani

(Konec.)

Dosedanja izkušnja je pokazala, da je težje dobiti večje in obširnejše literarno delo za mladino, kot dobre krajše prispevke za revijalni tisk. To velja predvsem za odraslejši mladini določene realistične strokovne spise v vrednostni umetniški obdelavi. Naši mladinski pisatelji se omejujejo na pripovedna in pravljica dela in tako nima poučna in populjno-znanstvena literatura za mladino pri nas še nikakih zastopnikov ali pisateljev. V tej smeri prednjačijo daleč pred nami Čehi s svojimi mladinskimi enciklopedijami raznih strok ljudskih ved in kulturnega življenja. V izdajah Mladinske matice je izšlo med 40 knjigami nekoliko zelo dobrih in odličnih pravljicnih knjig in slikanic v lepi umetniški obdelavi.

Mladina se je vnela predvsem za napeto pisano T. Seliškarko povest »Rudi«, kakor za nekatere spise Fr. Bevka, ki so često avtobiografskega značaja. Med publikacijami je tudi nekoliko posrečenih knjig pripovedk in zbir, ki pa vsebinsko niso prinesle nič novega. Napredek naših pravljicnih spisov se javlja prav za prav le v natančnejši obdelavi starih motivov. Nov in stvaren duh (nasproti malomeščanskim tematom) prinaša v našo mladinsko literaturo v poslednjih letih nardarjeni in socialno misleči beletrist Oskar Hudales s svojimi življenjsko-realnimi povestmi, n. pr. »Zlo« ali »Postelj gospoda Fibriha« (l. 1936.). Kajti tudi v naši mladinski literaturi je opažati prizadevanje, da bi bila tudi mladinska knjiga življenjsko resnična in ne sme čitateljev oddaljevati od stiske in bede, s katero se bori današnje ljudstvo. Starejša mladinska literatura navadno ni kazala pravega življenja, temveč je delovala le v fantastični pravljici ali v moralističnih tendencah. Tudi svet in problemi odraslih ljudi zanimajo današnjo mladino. Z zanimivimi članki in povestmi za mlajše učence se v publikacijah Mladinske matice dobro uveljavlja znani mladinski pripovednik Jos. Ribičič, ki pozna otroško dušo v njenih najskritejših kotičkih. Tudi B. Magajna, L. Mrzel, Fr. Milčinski in drugi so nam dali mnogo pristržno pisanih mladinskih povesti. Žal da ni možno uvesti še ostalih pisateljev in ilustratorjev mladinskih zbir. Večina knjig Mladinske matice so izvirni spisi, prevodov je malo, če-

prav bi bili zaželeni dobri prevodi iz tujih literatur (češki, ruski, bolgarski, poljski). Uredništvo propagira v prvi vrsti domačo literarno produkcijo, ki se je z založbo Mladinske matice silno povzdignila.

Če bodo dovoljevale razmere bodočih let, namerava Mladinska matica razširiti svoje udeleževanje tudi v tej smeri, da bi izdajala poleg beletrističnih in pripovednih knjig za domače berivo tudi pripomočke, ki bi služili šolskemu pouku: knjižne zbirke in tekste z raznih kulturnih področij, kakor to delajo že drugi naprednejši narodi. Kajti šola, kot vzgojna ustanova, ne sme človeka odtujevati od celotnega življenja, kot n. pr. od gospodarstva, kulture, tehnike, poljedelstva, zdravstva, higijene in športa, temveč je v njenem interesu, vzbuditi v sodobnem mladem človeku zanimanje in smisel za vse, kar sestavlja naše življenje, ljudski razvoj in napredek. Temu prizadevanju se približuje tudi »Naš rod«, ki prinaša v svojih zvezkih poleg umetniško-literarnega beriva tudi reportažne slike in črtice z raznih področij realnega življenja. Razumljivo je, da je realno-strokovna snov v mladinski literaturi poseben problem umetniške forme. Literarni realizem je geslo naše dobe in sedanje življenje, kajti noben problem se ne odigrava v brezračnem prostoru, temveč v tesni zvezi z zemljo, zgodovino in okoljem človeka in njegove družbe. Tudi mladinska literatura ne sme poznati strahu pred resnico.

Upam, da sem — ne glede na odmerjeni prostor in samo v bežnih obrisih — pokazal nekoliko glavnih potov in ciljev, ki jih poskuša doseči novejša slovenska mladinska književnost v okviru delovanja naše Mladinske matice.

H koncu bi poudaril tole:

1. Literarni realizem je geslo naše dobe.
2. Psihologija otroka uči o mejah in možnostih razumevanja zunanje sveta.
3. Primerna umetniška forma budi v mladini razumevanje in ljubezen do knjige. S svojimi vzgojnimi učinki je dobra mladinska literatura v vsakem pogledu enakovredna ostalim vejam ljudske in narodne kulture. V tej smeri se hoče razvijati tudi naša slovenska mladinska knjiga v bodoče.

Učiteljski pokret

Pavel Prodornik:

„Prosveta“, Haloze in mi

(Naše sodobne narodno-obrambne naloge.)

(Dalje.)

IV.

Obiski v Halozah.

Naše Haloze so gospodarsko zaostale in bedne, brez dobrih cest, brez pravih cest, polne blata, gladi, lakote in pomanjkanja, polne revščine in kulturne primitivnosti.

Polne trpljenja in garanja siromašnih domačinov za drobtinico z razkošne mize tujega gospodarja, ki tu le uživa, ki se tu — kot nekoč grajščak nad slovensko tlačanko — le zabava in izživlja nad viničarskimi dekleti. (Le bežen vpogled v spiske nezakonske dece na okrajnem sodišču v Ptujju bi povedal dovolj jasno, kdo so povzročitelji in očetje tega gorja.)

Prav semkaj najraje zahajajo tujci, da skriti pred nepotrebno kontrolo, v tem mirnem in zapuščenem delu slovenske domovine, ob svoji duhovni in gospodarski nadvladi in ob civilizatorični zaostalosti in gospodarski primitivnosti bednega, odvisnega in zato ponižnega domačina uganjajo svoje alkoholne, šovinistične in seksualne orgije in sanjajo o »večvrednosti« najplemenitejših zastopnikov arijske rase.

Tudi mi zaidemo včasih v Haloze. Ta ali oni »službeno«. Večinoma samo radi razvedrila in romantičnega doživljanja ob »dobri haloški kapljici«. Kvečjemu še kdo radi uživnja svežega zraka in občudovanja naravnih lepote. Trpljenja ljudstva pa nihče ne vidi!

Večkrat poroam v ta del »neodrešene« domovine. Sonce sije, vse dehti in zeleni. Dim, ki se vali iz dimnika gosposke hiše na gričku, valovi v soncu kot dolga, srebrna griva. Skozi široko odprto okno steklene verande veselo doni gramofon:

»Trink', trink', Brüderlein, trink',
lasse die Sorgen zu Haus!«

Vse je razigrano in židane volje. Le majhne hišice, raztresene v senci griča, so kot mrtve. Poldan zvoni, a niti iz enega dimnika se ne kadl.

Stopim bliže, a vrata v kočjo so zaklenjena. Nikjer živega bitja. Skozi zaprto, sajasto okence poizkušam razločiti notranjost. Po mizi se sprehajata dve kokoši. Dva zamazana otročička v raztrganih srajčkah na pod mizo segata po kuhanem fižolu. Rano jutraj, pred odhodom na delo, ga je mati nasula — v jamico v ilovnatem podu za celodnevno

hrano svojim, v hišo zaklenjenim otrokom. V izbinem kotu opravlja nekoliko večji otrok veliko potrebo. Ta me prvi opazi. Vsi se prestrašijo in kot miške pobegnejo pod na pol podrtu posteljo, po kateri zopet hodijo in brskajo — kokoši. Kaj bo iz mladine, ki raste v takih razmerah?

»Za človeka gre danes, predvsem pa gre za današnjo mladino, za njeno usodo in njeno srečo. Ta nam mora biti izhodišče in cilj vseh naših prizadevanj; zakaj kakršna bo mladina, tak bo narod! (Mencej Martin: »Slovenska šola in učitelj.«)

»Slučajno« zaidem v gosposko družbo na gričku. Razkošno je, radio, gramofon, mesna jedila, vino, vesela pesem in opravičila radi slabega znanja slovensčine. Da še sploh razumemo, govorimo pač nemški. — V mislih sem še vedno pri onih slovenskih bednih in golih otročičkih trepetajočih pod posteljo. — Ozračje postaja vedno bolj pijano, nacistično borbeno in izzivalno. Nevzdržno je. Neopažen odidem.

Naslednji dan sem na občnem zboru narodnega društva, katerega član sem. Polno lepih besed in zanosa za narod. Mnogo dobre volje »za narod, za mili dom«.

Kdo od nas res ve v kakšnih razmerah živi naš narod? Kdo od nas se zaveda potreb tega naroda?

Naše sodobne naloge.

»Barbari, vzgojeni v rimski državi in v historijski šoli, so imeli pred očmi državo, močno državno oblast, velik teritorij: ustvarjali so državo brez naroda. Mi še danes bolujemo na tem... To je tem večja nesreča za nas, ki smo mali, a hočemo biti veliki... a tega naroda, ki bi moral biti osnova tej veličini, ne poznamo.« (Dr. A. Radić: »Narod.«)

Priznavamo našim narodnim delavcem dobro voljo in vso njihovo poštrevnost. Za uspeh narodnega dela pa je potreben še predpogoj: stalni kontakt z narodom in življenje v njegove potrebe. Vendar malokdo najde to pot — nazaj k narodu.

»Gospoda torej tudi ne namerava spoznati tega naroda, na katerem gradi svojo veličino. Učise v preteklosti enega dela naroda... a ne obrača pogleda v današnje življenje naroda. Tu v tem kulturnem suženjstvu je vzrok, da je zdrava narodna misel na-

ših preporoditeljev umrla. Mi jo moramo zopet poklicati v življenje. (Dr. A. Radić: »Politike nema bez filozofije.«)

Vse to smo napisali z najboljšo voljo, da bi položili prst na našo skelečo narodno rano, da bi prebudili naš glas vesti, da bi na ta način nekaj prispevali k sodobnim nalogam slovenskega učiteljstva in šole. V čem obstajajo te naloge in kakšna je pot, ki nas bo privedla k cilju?

Prvo je študij gospodarskih in družabnih razmer, kajti »... dokler domo naša vas, naš industrijski kraj in naša mesta neraziskani in nedognani, so vsa tozadevna prizadevanja za

preusmeritev in aktivnejše poseganje šole v razvoj našega življenja brezuspešna.« (Martin Mencej: »Slovenska šola in učitelj.«)

Slovenski učitelj, ki je duhovno osamosvojen, ki se je osvobodil meščanske miselnosti in jerobstva obstoječih političnih strank, ki čuti z narodom, ne bo ostal polovičar in ne diletant, tudi ne bo stal apatično ob strani. In končno »... se ta akcija mora razširiti, k njej se morajo priključiti tudi oni, ki do sedaj niso v njej sodelovali, a so pripravljeni za delo, ki v sebi čutijo voljo in zanos, da ustvarjajo na dobri, plemeniti in potrebni stvari.« (Stjepan Kranjčević: »Učiteljstvo i narod.«)

Splošne vesti

MONOPOLIZACIJA ŠOLSKIH KNJIG.

V Učiteljskem tovarišu z dne 10. in 17. februarja smo poročali o akciji, ki so jo organizirali gospodarski krogi in kulturne organizacije proti projektirani uredbi in ureditvi državne tiskarne v Beogradu in projektu uredbe o monopolizaciji šol. knjig in učil. V akciji so sodelovale organizacije tiskarnarjev, knjigarnarjev, grafičnih delavcev, knjigovozov iz Beograda, Zagreba, Ljubljane in Novoga Sada ter TIZ društvo Šola in dom, Penklub iz Ljubljane itd., sodelovalo je pa tudi JUU, za katero je podpisal proti projektirani uredbi in monopolizaciji šol. knjig izdano spomenico predsednik tov. Ivan Dimnik. Okrog 60 oseb broječa deputacija, ki jo je vodil predsednik Društva tiskarnarjev iz Ljubljane, g. Maks Hrovatin, je bila v ponedeljek dne 7. februarja zvečer v dvorani Narodne skupščine sprejeta pri ministrih gg. Dimitriju Magaraševiću, Vrbaniću, Cvrkiću in M. Kriku ter obrazložila gospodarsko, socialno in kulturno škodo, ki bi nastala, ako bi se nameravani uredbi uzakonili. Za JUU sta sodelovala v deputaciji predsednik naše sekcije tov. Metod Kumelj in urednik Narodne prosvete tov. Dušan Prica.

Naslednjega dne je deputacija posetila tudi vse poslanske klube v Narodni skupščini. Končno je istega dne uspelo predstavnikom zainteresiranih organizacij, da so bili skrejeti tudi pri predsedniku vlade g. dr. Milanu Stojadinoviću.

Uspeh dosedanjega prizadevanja proti projektu uredbe o državnih štampariji in monopolizaciji šol. knjig in učil je, da se bo vršila dne 26. februarja t. l. v ministrstvu prosvete mešana anketa, pri kateri bodo sodelovali poleg referentov ministrstva tudi predstavniki tiskarnarjev, knjigarnarjev in grafičnih delavcev iz Beograda, Zagreba in Ljubljane, predsedniki gospodarskih organizacij iz Beograda in JUU. Našo organizacijo bo na anketi zastopal predsednik JUU tovariš Dimnik.

POROČILO O SEJI SLOVENSKE ŠOLSKE MATICE DNE 20. FEBRUARJA 1938.

Odbor je končno razpravljal o knjižnem programu za l. 1937. in 1938. Blagajnik je poročal, da smo za l. 1936. plačali ves dolg in da se je doslej javilo 1834 članov. Upa, da se bo iz nekaterih srezov z dijaštvom vred javilo še okrog 200 članov. V tem primeru smemo računati s podporami vred na dohodek 53.902 din. — Tajnik je poročal, da se je g. doc. dr. Bohinjec odločil, da bo napisal raje vso svojo Geografijo Evrope, ki bo obsegala še okrog 300 strani, do konca l. 1938., mesto da bi delil delo v posamezne snopiče. Zato bo moglo njegovo delo iziti šele za l. 1938.

Na osnovi teh poročil je sklenil odbor, da izidejo za l. 1937. naslednje knjige: 1. Pedagoški Zbornik, ki bo obsegal 14 pol, 2. Albert Žerjav: Metodika zgodovinskega pouka in 3. prevod Vaclav Prihodove knjige: Ideologija nove didaktike, ki bo obsegala 4 pole. Za l. 1938. pa bodo predvidoma izšle naslednje knjige: 1. Pedagoški Zbornik, 2. dr. Bohinjec: Geografija Evrope in 3. dr. Poljanec: Pedagoška biologija.

Odbor je razpravljal na tej seji zelo podrobno tudi o svojih poverjenikih in sklenil, da bo dobil vsak poverjenik obnem z letošnjimi knjigami nabiralno polo za l. 1938., v katero bo vpisal naročnika takoj, ko mu bo izročil letošnje knjige. Na ta način bi dobil odbor število in imena članov že zelo zgodaj in bi lahko določil naklado novim knjigam. — Odbor je razpravljal tudi o knjižnem načrtu in sklenil, da ga objavi v časopisih. — Glede Zbornika je sklenil odbor, naj prinaša tudi pregled o izišlih pedagoških delih. — Važen je tudi sklep, da naj začne Matica z zbiranjem poročil o njenem delu, s čimer bi ustvarila svojo kroniko.

VAŽNO ZA DOLŽNIKE »POPOTNIKA«

Iz dopisa nekoga šolskega upravitelja smo izvedeli, da dobivajo nekatere šole, ki dolgujejo na naročnini »Popotnika«, zneske, poslana na ta račun, vrnjena s pripombo »likvidiran«. Ker se šole s tem zavajajo v zmoto, češ da je dolg na »Popotniku« že poravnal, opozarjamo vsa šolska upraviteljstva, da smo prejšnji čekovni račun št. 11.197 opustili ter prenesli na št. 11.153. Prosimo torej, da se izvrže vsa nakazila potom št. 11.153, sicer jih čekovni urad vrne s pripombo »likvidiran«, kar se nanaša pa na prejšnjo številko čekovnega računa in ne na dolg pri »Popotniku«. Taka nakazila ne dosežejo namreč naše uprave.

— Važen odlok. Kraljevska banska uprava je izdala dne 19. nov. 1937., IV. No. 20391/1, navodilo o pravilni rabi izrazov **oddelek in razred**. Oddelek je skupina učencev, ki jih poučuje en učitelj. V oddelku je lahko eden, dva, tri ali več razredov, prej šolska leta. Oddelek je tedaj to, kar je bil po prejšnjem imenovanju razred, razredi pa so šolska leta. — Po predpisih zakona nimamo več eno-, dvo-, tri- itd. razrednic, ampak nerazdeljene in razdeljene šole. Nerazdeljene šole so vse bivše enorazrednice, razdeljene z dvema, tremi, s štirimi itd. oddelki pa bivše dvo-, tri-, štiri- itd. razrednice. Ker pa mora biti na vsaki šoli osnovna (1—4 leta) in višja ljudska šola (5—8 let), mora biti na vsaki šoli določeno koliko je oddelkov osnovne in koliko višje ljudske šole. N. pr. razdeljena šola s 3 oddelki ima 2 oddelka osnovne in 1 oddelk višje ljudske šole. Ali: razdeljena šola s 5 oddelki ima 3 oddelke osnovne in 2 oddelka višje ljudske šole. Koliko je v vsakem oddelku razredov (šolskih let), je odvisno od števila oddelkov, otrok in velikosti učilnic itd. — Da se novi izrazi prej udomačijo tudi med narodom, je založila Učiteljska tiskarna tablice za označbo učilnic, v katerih poučujejo posamezne oddelke osnovnih ali višjih ljudskih šol. Vsaki tablici so dodane tudi številke za označbo razredov, ki so v poedinih oddelkih. — Pri naročanju tablic sporočite samo to, koliko oddelkov ima osnovna in koliko oddelkov višja ljudska šola. Vzporednice štejejo za oddelke.

— Podporno društvo državnih in banovinskih uslužbencev dravske banovine ima svoj 8. redni občni zbor v nedeljo, 27. marca 1938., ob 9. uri jutraj v sejni dvorani Mestnega poglavarstva v Ljubljani. — Dnevni red: 1. Konstituiranje občnega zbora. 2. Poročilo odbora. 3. Poročilo pregledovalcev računov. 4. Dopolnilne volitve. 5. Predlogi odbora. 6. Predlogi članstva. 7. Slučajnosti. — Ob nesklepčnosti bo pol ure pozneje ravno tam z istim dnevnim redom nov občni zbor, ki bo sklepai veljavno ne glede na število prisotnih članov.

— Tov. predsedniki. Ze v jeseni so prešla vsa sreska društva brošuro o skladatelju in tovarišu E. Adamiću — za ceno 5 din izvod, ki jo je napisal naš tovariš Mahkota Milan. — Ker je vprav sr. dr. Laško prejelo le še malo naplačil in mora kriti tiskarske obveznosti pri Učiteljski tiskarni! — prosimo, da nakazete čimprej izkupiček. Ocene o knjižici, ki jih je prineslo: Jutro, Slov. narod, Slovenec in Učiteljski tovariš, pričajo, da je delo vredno 5 din, posebno je še zanimanja do »opisanega« in do »pisca«.

— »Zvončkova« druga (februarska) številka s pestro, zanimivo vsebino in mnogimi lepimi ilustracijami je izšla. Letna naročnina 30 din. Naroča se pri upravi »Zvončka«, Ljubljana, Krakovski nasip 22, ali pa v Učiteljski tiskarni v Ljubljani.

Učiteljska tiskarna

Kdor učitelj — ta zadržnik Učiteljske tiskarne. Dobrodošel je vsak delež, veliko važnejše pa je sodelovanje!

—t »Zvončkove« dolgove izterjava Učiteljska tiskarna. — Naročnino za leto 1938. sprejema nova uprava »Zvončka«, Krakovski nasip 2.

—t Pisemski papir za otroke, s krasnimi slikami, v ličnih škaticah, po 13 din. — Po izredno nizki ceni navaden črtan pisemski papir v mapah za otroke din 2,—.

—t Učenci, ki gredo jeseni v srednje in meščanske šole, naj si takoj naroče: Dr. Kozina: »Slovična in računska snov za sprejemni izpit v srednje šole«. Din 10,—.

—t Vizitke naročite pri Učiteljski tiskarni v Ljubljani. Tu dobite tudi vse vrste pisemskega papirja, razglednice, mladinske in druge knjige po izredno znižanih cenah, vsakovrstni pisarniški pribor itd.

—t Pomlad se bliža. Naročite herbarije, da boste lahko začeli z zbiranjem cvetic.

—t Slovenski metuljar — din 6,— in vse potrebščine za zbiranje hroščev in metuljev dobite v Knjižarni Učiteljske tiskarne.

—t Dobili smo pismo iz Ljubljane z nečitljivim podpisom, zato piscu ne moremo odgovoriti. — Prosimo ga tem potom, da se zglaš v pisarni pri predsedniku, dobil bo točna pojasnila.

Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

—1 Za izplačilo povišic od dne napredovanja. S § 252. zakona o naknadnih in izrednih kreditih za proračunsko leto 1933/34. je bilo določeno za državne uradnike, da prejmejo povišico ob napredovanju šele po enem letu. Sedaj je pokrenjena akcija, da se ta paragraf ukine, ker da je ta predpis neupravičen. Bil je sprejet 1933. zaradi slabega finančnega stanja in ker je bil sprejet s prehodnimi določbami, bi imel veljati samo za proračunsko leto, za katero je bil sprejet, a ne tudi za vsa nadaljnja napredovanja. Ta paragraf je v kontradikciji s § 31. zakona o državnem osebju, ki pravi, da se dohodki v primeru imenovanja odnosno napredovanja v višjo skupino, kakor tudi v primeru pridobivanja periodične povišice, izplačujejo od 1. prihodnjega meseca. Zahteva se, da se v finančni zakon leta 1938/39. vnese amandma, po katerem se bodo plače aktivnim uslužbencem v primerih pridobivanja periodične povišice in postavitve pripravnikov za uradnike, od 1. aprila 1938. izplačevali od prvega prihodnjega meseca od dne imenovanja odnosno napredovanja. (»Novosti«, 20. II.)

—1 Konferenca o strokovnem šolstvu bo v Beogradu. O tem piše obširneje »Slovenski narod« od 21. II. V svojem članku prinaša tudi statistiko o strokovnih šolah. — Skupno je v naši državi 384 strokovno-nadaljevalnih šol. Poučuje 2877 učiteljev, šole pa obiskuje 40.550 učencev. V naši banovini je po podatkih iz šolskega l. 1935/36. 56 strokovnih nadaljevalnih šol s 484 učitelji in 5580 učenci. Največ učencev je v dunavski banovini (10 tisoč 715), najmanj pa v primorski (814). — Srednje tehniške in mojstrske delovodske šole, ki jih je 17, imajo 314 učiteljev in 2909 učencev. Naša banovina ima največ učencev (660 l. 1935/36.). V moravski, vrbaski in zetski banovini pa sploh ni nobene srednje tehniške in ne mojstrske delovodske šole. — Državnih trgovskih akademij in dvorazrednih trgovskih šol je bilo 28 v šolskem l. 1935/36. Učiteljev je bilo 271, učencev pa 3749. V naši banovini je 5 šol te vrste. Učencev je bilo 628, profesorjev pa 42. — K strokovnim šolam je treba prišteti tudi večerne trgovske šole, ki jih je bilo 28 z 282 učitelji in s 4576 učenci.

—1 O poizkusni šoli v Ljubljani prinaša daljši članek »Jutro« od 22. II., kjer je opisan namen šole. Pisec izraža bojazn, da velikega poslanstva, ki ga naj izvrši ta poizkusna šola, ne bodo razumeli tam, kjer odločujejo o sredstvih. Priporoča tudi, naj bi si odločujoči činitelji ogledali oskrbo čeških poizkusnih šol.

—1 O litijski meščanski šoli piše »Slovenec« od 20. februarja.

—1 Izvlečke poročila o našem šolstvu v bankem svetu, ki ga je podal načelnik prosvetnega oddelka g. dr. Lovro Sušnik, priobčujejo razni listi v četrtek, 17. februarja.

—1 O debati o našem šolstvu v bankem svetu poroča na kratko tudi »Jutro« od 19. II. pod naslovom »Odločnost na nepravem me-

stu« in dostavlja svojemu poročilu sledeče: — Nekateri predloženi zahtev so izrazito strankarskega značaja, druge pa so take, da se z njimi strinja vsa slovenska javnost. Isto velja tudi za zahteve, ki so bile izražene v govorih in resolucijah pri razpravah o drugih oddelkih banske uprave. Ni odveč, da je o njih spregovoril tudi bankski svet. Vendar se nam zdi to mnogo premalo. Mnogim med zahtevami je namreč mogoče ugoditi tako rekoč z eno samo potezo peresa pristojnega činitelja v vladi. Dejanja bi bila mnogo bolj dobrodošla in koristna kakor najlepše in najradikalnejše besede. Ako pa so morda besede le še kje potrebne, je prvi prostor za nje v narodni skupščini in senatu, kjer lahko zaležejo mnogo več kakor v bankem svetu. Člani banskega sveta imajo v obeh zbornicah narodnega predstavništva močno delegacijo svojih prijateljev in somišljenikov. Ti lahko celo brez govorov dosežejo izpolnitev večine v bankem svetu postavljenih zahtev, ako le resno hočejo. Ako pa za to ali ono stvar na ta način morda še ne bi šlo, potem naj spregovorijo enako odločno v Beogradu, kakor v Ljubljani njihovi prijatelji. Sedanja razprava o državnem proračunu je najboljša prilika za to. Na žalost doslej še nismo slišali in čitali, da bi se bilo to zgodilo.

—1 »Mi imamo nerodovito izobraženstvo«. Na Slovenčev članek »Tavajoči Slovenci« od 10. nov. 1937. odgovarja v zagovor in premislek »Mrtva straža«. »Naše izobraženstvo se lahko meri s slehernim na svetu. Kar pa ni na mestu, pa ni odvisno od njega. Zboljšajte mu njegov položaj, omogočite mu življenje, delo in širše poglede... Kar pogledajte, kako drugod skrbe za svoje izobraženstvo, da lahko mirno dela na njivi svojega naroda, kjer koli ga veseli in kakor smatra za najbolj pravilno (CSR)... Težko je še vedno biti slovenski izobraženec... Zato imamo toliko — ne nerodovitega, pač pa ubitega izobraženstva, ki zagrenjeno hođi v službo zaradi preljubega kruhka... Ali mislite, da vse to izobraženstvo ne bi rajši živel iz polnih prsi in možgan, ko bi moglo... Ali ste slišali za koga, ki bi se zanj zavzel iskreno in času primerno? Ali morda sploh veste, kdo bi se pri nas moral zavzeti za naše izobraženstvo? In ste si na jasnem, zakaj se ne zavzame?« (»Mrtva straža«, l. 4.)

—1 Zlomljeni izobraženci ne! »A kakor berači in lumpenproleterji ne morejo izvršiti velikih dejanj, tako jih tudi bolni, stradanani in zlomljeni izobraženci ne bodo.« — (»1551«, akademsko glasilo za univerzno in javna vprašanja, II., l. a.)

—1 »Res lepo! Naših slovenskih 200.000 šolskih otrok ob letošnjem 8. II. zbira 200.000 dinarjev, da se z njimi odkupi Prešernova rojstna hiša in se spremeni v narodni spomin ali muzej. Lepo! Toda vedno in povsod otroci in učiteljstvo! Ali ne bi bilo tudi lepo, ko bi dali naši odrasli po kovaču in bi z združenimi močmi zgradili — bolnico! To bi bilo lepo in vsenarodno delo!« — (»Mrtva straža« vabi izobraženstvo. l. 4.)

večjih zaostankov vse tiste združnice, ki so dobili v teh dneh pismene opomine.

—g Učiteljska gospodarska in kreditna zadruga v Celju je imela občni zbor v soboto 19. februarja. Iz letnega poročila je razvidno, da ima zadruga 172 združnikov z 1293 deleži. Denarni promet je znašal lansko leto 1.660.000 din in je narasel za 100 %. Vloge so znašale 324.000 din, posojila pa 261.000 din, dobiček v znesku 10.800 din je bil pripisan rezervam. — Obrestna mera je znašala 4 %, za vezane vloge 5 %, za izposojila 7 %, za posojila na osebno poroštvo 8 %. — Zadruga se prav lepo in uspešno razvija, kar je znak, da se učiteljstvo vedno bolj oklepa te svoje ustanove. Pomen in vrednost kreditne zadruge je učiteljstvo spoznalo zlasti v času denarne krize. Medtem ko so bile vse vloge zamrznjene, jih je zadruga svojim vlagateljem gladko izplačevala, dajala pa je tudi posojila, ko ni bilo skoro nikjer dobiti denarja. — Zato velja, da zaupamo svoj denar tudi v bodoče lastni zadrugi in se ravnamo po geslu: Svoji k svojim!

Mladinska matica

—mm Ocena. »Delavska politika« je prinesla v številki od 26. I. o »Ovčarju Runu« sledečo oceno: Našim čitateljem znani pisatelj A. Cerkevnik je nedavno izdal mladinsko knjigo »Ovčar Runo«, za katero je prejel pri Mladinski matici prvo književno nagrado. To je povest o psu: toplo in pristržno pisana zgodba lepega ovčarja Runa, polna realnega življenja in pri tem tako prijetno romantična. Runo je doma v svobodnih bosenskih planinah; nesrečno ujetništvo ga privede v Zagreb, kjer se mu godi prav dobro. Pa ne more pozabiti svojega starega gospodarja in prelestne svobode na planinah ter pobegne od gosposkih ljudi proti daljnemu, preprostemu domu. Težavno je njegovo potovanje, polno nevarnosti in nevarnosti, ki jim srečno uide in prispe zopet nazaj k staremu pastirju Mišku in njegovim ovčkam. — Hrepenenje po svo-

bodi je pisatelj vdahnil prikupnemu in razumnemu kučku, zakaj danes je težko govoriti in še težje pisati o svobodi. Povest je prepletena s človečansko etiko in je obenem očitek sedanjemu človeštvu, ki prepojeno s civiliziranostjo premnogokrat ustvarja zdravemu, prirodnemu razumu nepojmljiva naziranja in razmere. — Kakor da je pisatelj za trenutek podvomil nad človeštvom in mu je čuval s svojo nepokvarjeno naravo najbližje bitje na svetu. Dejanje se razvija naravno, neprisljivo, ves čas zanimivo; večkrat je povest prav napeta in jo moraš prečitati do konca. Etični momenti prihajajo kakor sami od sebe in v tem je velika vzgojna vrednost knjige. — Cerkevnikov jezik je enostaven, jase, njegovo pripovedovanje živo, prav privlačno za mlade ljudi in za vsakega. Knjigo je okusno in prav primerno ilustriral Ljubo Ravnik in jo toplo priporočamo. Cena 8 din.

— V rednih publikacijah izidejo letos: Od Venceslava Winklerja »Hribčev Gregec«, ki je bil nagrajen s prvo literarno nagrado MM. Povest je to iz dobe tlačanstva in turških vpadov, močna in napeta zgodba, ki je ne bodo čitali samo otroci, ampak bodo radi segli po njej tudi odrasli in jo prebirali kot nekoč »Miklovo Zalo«. Opremil in ilustriral bo knjigo Maksim Sedej. — V realni knjižnici izide O. Hudalesova izredno zanimiva in aktualna knjiga »Zgodbe o bombažu« z ilustracijami Frana Miheliča. — Za najmlajše pa izide v barvnem tisku zabavna slikanica »Grajski vrabec«. Tekst v verzih je napisal Davorin Ravljen, slikal pa Hinko Smrekar.

Učiteljski pevski zbor JUU Emil Adamič

—pev. Prihodnji pevski tečaj od 17. do 20. marca t. l. bo v mali dvorani Filharmonije v Ljubljani. Pevski tečaj se prične 17. marca ob 10. uri dop. ter je obvezen za vse pevke in pevce, ki se mislijo udeležiti turneje. Kdor še ni poslal izjave, naj stori to takoj! Tajništvo.

—pev. UČITELJSKI PEVSKI ZBOR opozarja upraviteljstva, učiteljstvo ter vse pev-

vodje mladinskih zborov na glasbeni priložnik za materinski dan, ki bo izšel v prvih dneh meseca marca t. l. Glasbeni priložnik bo obsegal na 35 straneh velikosti »Našega rodu« igrice s petjem ter 22 strani enoglasnih, dvo-glasnih in troglasnih mladinskih zborov, katere so prispevali naši najboljši skladatelji. Cena priložniku je do 5. marca 15 din, po tem dnevu pa 20 din. Zato naj vsak z dopisnico delo takoj naroči. Prednaročila sprejema UPZ, Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I.

Šolski radio

—r XXII. Torek, 1. marca: Kar bo, pa bo! Veseloigra v štirih dejanjih. Dogodivščine Kolobarnika na pustni torek. Spisal Drago Košmerlj. Izvajajo brezposelni učiteljski abiturienti; vodi g. Silvo Mehora. II.—III.

Petek, 4. marca: »Morje v slovenski književnosti!« g. Slavko Suster. — Predavatelj bo objasnili, zakaj je bilo morje doslej pri nas tako malo opevano, bodisi v narodni in umetni pesmi in prozi. Prikazal bo, koliko te književnosti že imamo, kako je pel o morju naš narod in kako so ga opevali naši pesniki — torej morje v pesmi. Citiral bo tudi odlomke iz pesmi. II.—III.

—r V kmetijskem radiu bo v nedeljo, 27. februarja, ob 17. uri predavanje: Gospodarska navodila za marec in tržna poročila.

Stanovska organizacija JUU

Iz izvršnega odbora

VAZEN ODLOK.

Prosvetno ministrstvo je pod III. br. 9286 z dne 9. febr. 1938. izdalo sledeči odlok:

Ministrstvo prosvete je na prošnjo Jugoslovenske učiteljskega združenja št. 453/37 izdalo razpis pod O. N. br. 77268 z dne 12. novembra 1937., s katerim se priporoča bankim upravam, krajevnim šolskim odborom in upraviteljstvom narodnih šol, da izvršijo svoje obveze do JUU glede izplačila naročnin na časopise in na revije združenja, v kolikor so jih prejeli, a bankim upravam je bilo naročeno, da poročajo o tem do 1. marca 1938.

Jugoslovensko učiteljsko združenje je s svojim dopisom S. br. 893/38 z dne 25. I. 1938. prosilo, da se bankim upravam rok za poročila glede izvršitve gornjega naloga podaljša do 1. aprila 1938.

Prosvetno ministrstvo je sprejelo gornjo prošnjo združenja in odobrava, da se bankim upravam rok za poročila o razpisu O. N. br. 77268/37 podaljša do 1. aprila 1938.

Iz društev

Vabila

= JUU — SRESKO DRUŠTVO V NOVEM MESTU bo zborovalo v soboto, dne 5. marca t. l., ob 9. uri na ljudski šoli v Novem mestu s sledečim dnevnim redom: 1. Situacijsko poročilo. 2. Razgovor o izdaji zemljevida novomeškega sreza. 3. Predavanje g. dr. Slava Lunačka »Zdravstvena zaščita mladine«. 4. Naše gospodarske ustanove. (Poroča tov. Jurčec.) 5. Slučajnosti. — Ob 8. uri pred zborovanjem bo odborova seja.

Odbor.

= JUU — SRESKO DRUŠTVO KOČEVJE bo zborovalo v soboto, 12. marca t. l., točno ob 11. uri v ljudski šoli v Kočevju. Na dnevnem redu bo poročilo predsednika sekcije tov. Metoda Kumlja o delu naše stanovske organizacije in situacije, referat tov. Cirila Dequala o gospodarskem dnevu učiteljstva, razgovor o šolski administraciji in slučajnosti. — Dolžnost vsakega člana je, da se zanima za svoja stanovska vprašanja. Dokažite svojo stanovsko zavednost s polnoštevilno udeležbo na zborovanju! — Odbor.

= JUU SRESKO DRUŠTVO RADOVLJICA bo zborovalo v soboto dne 5. marca 1938., ob 9. uri v Lescah. — Dnevni red: 1. Slovenski pravopis — predava g. prof. Kolar Ivan iz Ljubljane. 2. Gospodarski dan. 3. Poročila. 4. Slučajnosti. Pred zborovanjem bo odborova seja. Na svidenje! Odbor.

= SRESKO UČIT. DRUŠTVO MARIBOR LEVI BREG bo zborovalo v soboto, 12. marca t. l., ob pol 10. uri dopoldne v šoli v Krčevini. Razen običajnih točk je na sporedu predavanje »Učit. gospodarske ustanove«. Po možnosti bo en tovariš podal tudi prve izsledke k študiju svojega kraja. Do 4. marca predložite vprašanja k točki »Obravnava najaktualnejših stanovskih, službenih in pedagoških zadev«. Ob pol 9. uri istega dne istotam odborova seja. Tovariši(ce), disciplina velja: vsi k temu predznanju zborovanju.

= JUU — SRESKO DRUŠTVO LENDAVA opozarja vse svoje člane, ki še dolgujejo članarino za poslov. leto 1936/37. in je kljub ponovnim opominom in poslanim čekom še niso plačali, — da plačajo dolžne zneske najkasneje do zadnjega marca. Kdor do tedaj ne bo plačal, se ga bo sodnijsko izterjalo, kajti vestni tovariši plačniki so ogorčeni nad tem, da morajo s svojimi prispevki kriti naročnino za stanovska glasila tudi onim tovarišem, ki se niti malo ne zmenijo za plačevanje ali pa vedno prenašajo plačilo na naslednji prvi v mesecu. Posebnih opominov

se ne bo razpošiljalo. Odbor upa, da bo vsak član izpolnil svojo prostovoljno prevzeto obveznost in si ne bo nakopaval nepotrebnih terjatvenih stroškov in da bo tov. blagajnik lahko na prihodnjem zborovanju, ki se bo vršilo 9. aprila 1938. v Lendavi, rekel: »Naši člani so hvale vredni, vse prispevke so v redu plačali!« Odbor.

Poročila

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO ŠOŠTANJ je zborovalo dne 12. febr. ob 9. uri v Velenju. — Predsednik tov. Mencej je podal sliko sedanje situacije v organizaciji in obravnaval vse važnejše dopise. Situacijskemu poročilu je sledil referat tov. Robinščaka, v katerem je obravnaval anketne pole, ki jih je društvo vročilo vsakemu članu in na katere je bilo treba odgovoriti, a brez podpisa. Vprašanja so zadevala našo stanovsko organizacijo in prav podrobno naša zborovanja. Članstvo je odkritosrčno sodelovalo in pripomoglo, da je referat popolnoma uspel. — Sledil je še referat tov. Sadarja o naših gospodarskih ustanovah, ki je bil močno podprt. Pri debati se je izluščilo jedro, da bo organizacija žela največje uspehe takrat, ko bo tudi gospodarsko čvrsto podprta. Uspeh referata je pristop 14 novih združnikov k Učiteljski tiskarni. — Končno je dal tovariš predsednik še navodila k »Anketnim polam«, o materialnem položaju učiteljstva v srezu in »Anketnim polam« za zbiranje materiala v svrhu poznavanja šolskega okoliša.

Mencej, preds. Robinščak, tajnik.

NOVOJTI ZA POMLAD

A. & E. SKABERNÉ
LJUBLJANA.

MALI OGLASI

Mali oglasi, ki služijo v posredovalne in socialne namene občinstva, vsaka beseda 50 par. Najmanjši znesek Din 5—

FR. P. ZAJEC
Izprašan optik
Ljubljana, Stari trg 9

priporoča: naočnike, ščipalnice, barometre, toplomere, risalno orodje, mikroskope, fotoaparate itd. Velika zaloga raznih ur, zlatnine in srebrnine. Ceniki brezplačno.